

Lozovsky A.N., Batysheva V.I.  
Vinnitsa Trade and Economic Institute  
Kyiv National Trade and Economic University

## APPROACHES TO THE MANAGEMENT CAPACITY DEVELOPMENT OF MATERIAL-TECHNICAL BASE OF THE ENTERPRISE

### Summary

The basic problems of forming of material and technical base of enterprise are studied in the article. The approaches to the effective management are offered, basic forms are an estimation of efficiency, ABC-analysis, and the combination methods of logistics, re-engineering and controlling.

**Keywords:** material-technical base, logistics, methods of management MTB, approaches to the management of MTB, control of mechanism MTB.

УДК 334.722.8

## МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: ВІДМІННОСТІ І ПРОБЛЕМИ

Лозовський О.М., Дишкантюк Д.С.

Вінницький торговельно-економічний інститут  
Київського національного торговельно-економічного університету

Проведено порівняльний аналіз змісту нормативно-правового регулювання діяльності приватних і публічних акціонерних товариств, встановлено його прогресивні здобутки і недоліки. Надано оцінку впливу діючого механізму функціонування акціонерних товариств на розвиток фінансового ринку України.

**Ключові слова:** приватні, публічні, акціонерні товариства, механізм, функціонування, законодавство, фінансовий ринок.

**Постановка проблеми.** Протягом перехідного періоду в Україні функціонують чотири типи акціонерних товариств: відкриті і закриті та публічні і приватні. Існує проблема непрозорості діяльності закритих акціонерних товариств, що призводить до недооцінки підприємств і шкодить економіці. Проблемні питання діяльності акціонерних товариств об'єднують у два умовні блоки: застосування законодавства в умовах колізії норм різних нормативно-правових актів та реалізація корпоративних інтересів акціонерів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** За останній період поступово збільшується кількість наукових досліджень і публікацій як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та практиків з ризик-менеджменту, таких як Т. Андерсен, Т. Бедфорд, Д. Галай, Е. Гріффін, Х. Грюнінг, А. Дамодаран, А. Заман, Дж. Кальман, І. М. Посохов, О. А. Коновалова, Н. Г. Мехеда, Р. Х. Краль, В. Г. Кабанов, О. І. Марченко, О. А. Зоріна, К. І. Тарасова, Р. О. Піскунов та ін.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Невід'ємною складовою процесу оцінки будь-якої діяльності та перспектив розвитку є оцінювання форми власності підприємства. Питання оцінки та прогнозування середовища діяльності під різними формами власності досі є актуальним, а тому вимагає постійних досліджень.

**Мета статті.** На основі викладеного можна сформулювати мету дослідження, яке полягає в оцінці впливу діючого механізму функціонування приватних і публічних акціонерних товариств на розвиток фінансового ринку України.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У кожній країні світу корпоративний сектор економіки має свої закономірності розвитку. В Україні поштовхом становлення акціонерної форми власності

стали приватизаційні процеси, роздержавлення і корпоратизація підприємств. Незрілість внутрішнього та зовнішнього інституціонального середовища вітчизняних корпорацій обумовлювали низьку ефективність їх функціонування, недостатню активність на фондовому ринку, конфлікти інтересів, рейдерство тощо. Прийняття Закону України «Про акціонерні товариства» істотно вплинуло на їх правовий статус. Із 30.04.2011 р. втрачають чинність статті 1-49 Закону України «Про господарські товариства» у частині, що стосується акціонерних товариств [1]. Отже, сьогодні триває процес доопрацювання статутів та інших внутрішніх положень акціонерних товариств, створених до набрання чинності Закону України «Про акціонерні товариства», відповідно до його норм. Тому своєчасне усунення деяких перешкод та суперечностей може позитивно вплинути на розвиток корпоративного сектора та фінансового ринку загалом.

У працях І. Гришиної [6], Н. Захаренко [10] піднімаються питання підвищення відповідальності учасників акціонерних правовідносин, зокрема вводиться поняття «акціонерна відповідальність». На аналіз загальних проблем, які склалися в площині регулювання акціонерних товариств, відповідно до оновленого законодавства, звертають увагу вітчизняні дослідники, серед яких В. Бірюков [4], Ю. Жорнокуй [8], В. Жук [9], Г. Карпенко [11], Ю. Лупенко [13], А. Федоренко [16] та інші. Загалом вони фіксують прогресивність Закону України «Про акціонерні товариства», відповідність його міжнародним стандартам, що в перспективі сприятиме значний вплив на економічний розвиток України, сприятиме залученню додаткових інвестицій та вдосконалив систему захисту прав власників акцій. Проте зазначені автори стверджують, що деякі положення Закону потребують доопрацювання та узгодження

з іншими нормативними актами, які забезпечують належне функціонування відповідного типу організації- правової форми юридичних осіб.

Українськими вченими висвітлюються різноманітні проблеми урегулювання правового статусу акціонерних товариств відповідно до кращих зарубіжних практик. Однак, незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, вони більше торкаються юридичного аспекту діяльності корпорацій. Проблема врахування вітчизняних особливостей фондового ринку як інституціонального середовища функціонування акціонерних товариств залишається недостатньо вивченою.

Метою дослідження є оцінка впливу діючого механізму функціонування приватних і публічних акціонерних товариств на розвиток фінансового ринку України.

Прийнятий закон не встановлює обов'язкових правил трансформації акціонерних товариств (АТ), але практично статус публічних АТ збігається зі статусом діючих на сьогоднішній день відкритих АТ, а приватних – зі статусом закритих АТ. У табл. 1 наведено порівняльний аналіз основних вимог до публічних і приватних АТ.

Розглянемо наслідки вказаних вимог до діяльності АТ на створення умов для розвитку фінансового ринку України.

По-перше, принципів вимоги до розмежування публічних і приватних АТ вказані у статті 5 Закону – це кількість акціонерів і характер розміщення акцій. У разі прийняття загальними зборами при-

ватного акціонерного товариства рішення про здійснення публічного розміщення акцій до його статусу вноситься відповідні зміни, у тому числі про зміну типу товариства – з приватного на публічне. Втім у Законі не прописано порядок дій приватного товариства в разі, якщо кількість його акціонерів перевищить 100, не передбачені санкції і термін, протягом якого потрібно змінити тип АТ.

У більшості діючих ЗАТ виникають проблеми із отриманням статусу приватного товариства за критерієм максимально дозваної чисельності акціонерів, оскільки такі товариства часто створювалися через викуп трудовими колективами в процесі приватизації, оренду з правом викупу або перетворення колективного підприємства у АТ. За цих умов існують пропозиції не поширювати обмеження кількісного складу акціонерів на закриті та відкриті товариства, створені до набрання чинності Законом України «Про акціонерні товариства» [16, с. 29].

Але ми не поділяємо такої точки зору, оскільки ЗАТ, які сформувалися у процесі роздержавлення власності та мають велику кількість акціонерів, за всіма ознаками є публічними компаніями і мають отримати відповідний статус.

По-друге, публічне товариство може залучати інвестиційний капітал у розвиток підприємства як від власних акціонерів, так і від невизначеного кола сторонніх інвесторів, тоді як приватне товариство обмежене, перш за все, фінансовими можливостями та бажаннями наявних акціонерів, а також вузького кола осіб, до яких може бути звернено приват-

Таблиця 1

#### Порівняльний аналіз основних вимог до публічних і приватних АТ

Основні вимоги	Публічні АТ	Приватні АТ
1. Кількісний склад	не обмежений	не більше 100 акціонерів
2. Розміщення акцій	публічне та приватне	виключно приватне
3. Ціна розміщення або продажу акцій	не нижча за ринкову (номінальну) вартість	
4. Купівля-продаж цінних паперів на фондовій біржі	обов'язкова	не може здійснюватись
5. Переважне право акціонерів на придбання акцій	відсутнє	може бути передбачено статутом
6. Придбання значного пакета акцій товариства	особа зобов'язана не пізніше ніж за 30 днів подати товариству письмове повідомлення про свій намір та оприлюднити його	
7. Голосування на загальних зборах акціонерів	Виключно з використанням бюлетенів	можливе шляхом відкритого голосування, використання бюлетенів
8. Обрання членів наглядової ради та ревізійної комісії	виключно шляхом кумулятивного голосування	Пропорційно або кумулятивним або го голосуванням
9. Зобов'язання щодо наявності власної веб-сторінки в мережі Інтернет	має	не має
10. Перевірка незалежним аудитором річної звітності	обов'язкова	не обов'язкова
11. Кворум загальних зборів	за умови реєстрації не менш як 60 % акціонерів	

Джерело: [6]

Таблиця 2

#### Призначення окремих типів розміщення акцій

Розміщення акцій			Призначення
публічне	первинне	основної емісії	отримання доступу до фондового ринку, як джерела отримання довгострокового капіталу; забезпечення ліквідності акцій компанії; підвищення кредитного рейтингу, престижу та загального статусу компанії, економічної безпеки її власників; отримання ринкової вартості компанії; можливість виходу частини власників з бізнесу та отримання відповідної винагороди
		додаткової емісії	підвищення капіталізації компанії та залучення інвестицій при збереженні суттєвого контролю за прийняттям управлінських рішень
	вторинне		отримання довгострокових фінансових ресурсів на підтримку свого розвитку
приватне			запобігання консолідації значних пакетів акцій в руках окремих інвесторів

Джерело: розроблено авторами за даними [4]

ну пропозицію. Істотними умовами, що мають бути враховані при визначенні типів розміщення акцій та особливостей кожного з них, є джерело походження акцій, що розміщуються (основна або додаткова емісія), коло інвесторів, що залучаються до процесу розміщення, наявність чи відсутність посередників тощо. Залежно від вищенаведених чинників, розміщення акцій типізоване у табл.2

Публічне розміщення (ІРО) спрямоване на широке коло інвесторів, які не прагнуть отримати контроль над компанією, тому нові акціонери є меншоритарними та бажають лише отримання прибутку на інвестовані кошти [15]. Водночас варто підкреслити, що ефект масових ІРО виходить далеко за рамки конкретних підприємств-емітентів [5, с. 262]. Масові ІРО стимулюють економічне зростання країни, вони також є важливим фактором поступального розвитку фондового ринку, підвищення його ліквідності й капіталізації, розширення спектра фондочивих інструментів тощо. У сучасних умовах українські інститути спільного інвестування можуть стати ефективним інструментом накопичення грошових капіталів, обіг яких забезпечить гармонійний розвиток економіки, розбудову як фінансової, так і виробничої сфер національного господарства.

Вторинне публічне розміщення акцій виконується компанією, що вже є суб'єктом фондового ринку. Приватне розміщення здійснюється як суб'єктами фондового ринку, так і тими, що тільки намагаються вийти на ринок. Необхідною умовою приватного розміщення є високий кредитний рейтинг товариства та значний попит на його цінні папери. Емітент самостійно (або за допомогою андеррайтера) здійснює вибір потенційних інвесторів та пропонує їм взяти участь у розміщенні. У випадку, коли акції розповсюджуються виключно між акціонерами товариства, вони за своєю суттю близькі до свідомства, яке отримує кожен з учасників товариства з обмеженою відповідальністю після внесення своєї частки вкладу до статутного фонду. Таким чином, нівелюється різниця між приватним акціонерним товариством та товариством з обмеженою відповідальністю.

По-третє, АТ має розміщувати або продавати кожну акцію, яку воно викупило, за ціною не нижчою за її ринкову вартість, крім випадків, встановлених ст. 22 Закону [1]. АТ не має права розміщувати жодну акцію за ціною нижчою за її номінальну вартість. Основною проблемою, яка виникає у зв'язку з розміщенням акцій за ринковими цінами, є оподаткування емісійного доходу, сплаченого інвестором на користь емітента акцій. Згідно з підпунктом 5.3.7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» [2] на валові витрати інвестора-покупця акцій відноситься лише номінальна вартість. Водночас, норма пункту 7.6 статті 7 Закону [2] не розрізняє для цілей оподаткування місця, де були придбані акції – на первинному ринку у емітента, чи на вторинному ринку у попереднього власника. Указана проблема ускладнює емісійну діяльність публічних АТ, які мають офіційно визнану ринкову ціну акцій, що перевищує номінальну.

По-четверте, публічні компанії зобов'язані пройти процедуру лістингу та залишатися у біржовому реєстрі принаймні на одній фондовій біржі. При цьому Законом не визначено терміну, протягом якого має бути проведена процедура лістингу, та не встановлено відповідальність за її непроведення або делістинг. Публічне АТ зобов'язане повідомляти біржу, на якій воно пройшло процедуру лістингу, про: а) скликання загальних зборів, б) виступаючі зміни до порядку денного загальних зборів: в) при-

йняття рішення про виплату дивідендів, г) прийняття рішення про припинення товариства шляхом поділу, виділення, перетворення, злиття або приєднання. В Україні лише незначна частина відкритих акціонерних товариств відповідають вимогам внесення до котирувального списку фондової біржі за першим і другим рівнем лістингу [3]. Мінімальні вимоги до емітента, акції якого відповідають другому рівню лістингу: термін існування – один рік; вартість чистих активів і ринкова капіталізація – 50 млн. грн.; щомісячне укладання та виконання 10 біржових контрактів із цінними паперами, їх середньомісячна вартість – 250 тис. грн. Емітенту рекомендується дотримуватися Принципів корпоративного управління, затверджених рішенням ДКЦПФР від 11.12.2003 № 571.

По-п'яте, стаття 7 Закону України «Про акціонерні товариства» містить загальне правило, згідно з яким акціонери, як і саме АТ, не мають переважного права на придбання акцій у інших акціонерів. Однак, в силу диспозитивного характеру вказаної норми, інше правило може бути закріплене у статуті приватного товариства. Такий підхід цілком узгоджується з принципами цивільного права та дозволяє захищати корпоративні права як акціонерів акціонерного товариства, так і самого товариства. Таким чином, питання, пов'язані з відчуженням акціонерами приватних АТ належних їм акцій, стали врегульовані на належному рівні.

По-шосте, закон забороняє консолідацію контрольного пакета акцій без відома інших акціонерів. Для того, щоб придбати пакет акцій розміром від 10 % і більше, необхідно за тридцять днів письмово сповістити про це АТ та Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку, а також опублікувати цю інформацію в офіційних друкованих органах. При цьому загальними зборами товариства може бути прийняте рішення про вжиття заходів, що перешкоджають придбанню значного пакета. Якщо придбання такого пакета відбулося, акціонери товариства отримують гарантоване право вимагати від його власника викупу належних їм акцій за ринковою вартістю. Слід зазначити, що подібний порядок придбання значного пакета передбачено законодавством багатьох країн світу, але він є принципово новим для України.

По-сьоме, на відміну від публічних, у приватних АТ немає обов'язкової вимоги голосування на загальних зборах акціонерів виключно з використанням бюлетенів для голосування.

**Висновки і пропозиції.** Порівняльний аналіз основних вимог до публічних і приватних акціонерних товариств дозволив визначити принципи відмінності у кількісному складі акціонерів, характері розміщення і обігу акцій:

1. Публічний тип акціонерного товариства повніше відповідає розпорошеній акціонерній власності, оскільки не обмежує відчуження акцій без згоди інших акціонерів, забезпечує захист інтересів меншоритарних власників шляхом голосування на загальних зборах акціонерів із використанням бюлетенів, обрання членів наглядової ради та ревізійної комісії шляхом кумулятивного голосування. Прозорість діяльності публічного товариства забезпечується зобов'язанням щодо розкриття широкого переліку інформації та наявності власної веб-сторінки в мережі Інтернет, перевіркою незалежним аудитором річної фінансової звітності тощо.

3. Приватний тип акціонерного товариства найбільше виправдовує себе в умовах концентрованої акціонерної власності через виключно приватне розміщення акцій, переважне право акціонерів на

придбання акцій, створення умов для укладання договору між акціонерами, за яким виникають додаткові обов'язки.

4. Потреба розвитку фінансового ринку найбільшою мірою сприяє діяльність публічних акціонерних товариств, оскільки остання пов'язана із обов'язковою купівлею-продажем цінних паперів на фондовій біржі, проходженням процедури лістингу акцій, внесенням товариства у біржовий реєстр, розкриттям визначеної інформації перед фондовою біржею. Внаслідок цього слід очікувати більш потужного розвитку організованого (біржового) сегменту фондового ринку, який на поточний момент є менше розвиненим порівняно із позабіржовим.

5. Основні проблеми приведення акціонерних товариств України до публічного типу полягають у невідповідності їх цінних паперів біржовим вимогам, а до приватних – у перевищенні кількості акціонерів понад встановлену законодавчо. Втім, поширення положень Закону України «Про акціонерні товариства» на усі підприємства, як діючі до його прийняття, так і новостворені, оцінюємо позитивно. Це стимулюватиме підприємства проводити

якісні та кількісні зміни, підвищити свою активність і бути конкурентоспроможними на фондовому ринку.

6. Для попередження незрозумілих ситуацій у Законі України «Про акціонерні товариства» доцільно визначити порядок дій приватного товариства в разі, якщо кількість його акціонерів перевищить 100, санкції і термін для зміни типу на публічний. Для публічних товариств доцільно прописати термін, протягом якого має бути проведено процедуру лістингу, та встановити відповідальність за її ігнорування або делістинг.

7. У податковому законодавстві доцільно дозволити відносити на валові витрати виплату емісійного доходу інвестором на користь емітента корпоративних прав у разі придбання акцій за ринковою ціною, що усуне частину штучних перешкод на шляху руху фінансових інвестицій, посилить стимулюючу функцію системи оподаткування та її позитивний вплив на економіку. Метою подальших досліджень є визначення причин рейдерства на фінансовому ринку України та вироблення заходів щодо його подолання.

### Список літератури:

1. Про акціонерні товариства: закон України № 514-VI від 17.09.2008 р. [Текст] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50-51. – Ст. 384.
2. Про оподаткування прибутку підприємств: закон України № 334/94-ВР від 28.12.1994 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1086.383.136&nbreak=1>>.
3. Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж: рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України від 19.12.2006 № 1542 [Електронний ресурс] / Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. – Режим доступу: <<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0035-07>>.
4. Бірюков, В. І. Аналіз деяких дискусійних питань акціонерних правовідносин [Текст] / В. І. Бірюков // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 2. – С. 137-141.
5. Горбань, В. Б. Механізм функціонування інститутів спільного інвестування в аспекті первинного розміщення акцій [Текст] / В. Б. Горбань, І. В. Хома // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Сер. Менеджмент. – 2007. – Вип. 606. – С. 257-262.
6. Гришина, І. І. Сутність відповідальності учасників акціонерних правовідносин [Текст] / І. І. Гришина // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – Вип. 45. – С. 26-33.
7. Дорош, О. Б. Аудит та внутрішній контроль фінансових операцій з акціонерним капіталом [Текст] / О. Б. Дорош // Науковий вісник Ужгородського університету. – Сер. Економіка. – 2010. – Вип. 29. – Ч.2. – С. 228-231.
8. Жорнокуй, Ю. М. Закон України «Про акціонерні товариства»: позитивні та проблемні аспекти [Текст] / Ю. М. Жорнокуй // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – Вип. 48. – С. 32-40.
9. Жук, В. М. Методичні рекомендації з реорганізації акціонерних товариств: правовий та обліковий аспекти [Текст] / В. М. Жук, А. М. Морозова, Л. С. Стецюк // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 3. – Режим доступу: <[http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Oif\\_apk/2009\\_3/met\\_gek.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_3/met_gek.pdf)>.
10. Захаренко, Н. О. Інститут цивільно-правової відповідальності підприємницьких господарських товариств як одна із форм реалізації правосуб'єктності юридичних осіб [Електронний ресурс] / Н. О. Захаренко // Правове регулювання економіки. – 2009. – Режим доступу: <[http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/pre/2009/index.htm](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pre/2009/index.htm)>.
11. Карпенко, Г. В. Нормативно-правове забезпечення корпоративного управління: проблема залучення інвестицій на вітчизняні підприємства [Текст] / Г. В. Карпенко, А. П. Данькевич // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 39-46.
12. Коваленко, О. І. Правові та організаційно-фінансові питання регулювання та захисту корпоративних інтересів суб'єктів господарювання в акціонерних товариствах [Текст] / О. І. Коваленко, Н. О. Коваленко // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2009. – № 4. – С. 107-119.
13. Лупенко, Ю. В. Напрями удосконалення нормативно-правового регулювання ринку цінних паперів України [Текст] / Ю. В. Лупенко // Наукові праці НДФІ. – 2009. – № 1 (46). – С. 91-98.
14. Ногінова, Н. М. Особливості функціонування акціонерних товариств відкритого та закритого типу [Текст] / Н. М. Ногінова // Науковий вісник НТЛУ. – 2005. – Вип. 15.1. – С. 258-264.
15. Родіонов, О. В. Аналіз існуючих підходів та методик залучення фінансових інвестицій підприємствами [Електронний ресурс] / О. В. Родіонов // Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. – 2009. – № 6. – Режим доступу: <[http://www.nbuv.gov.ua/Portal/chem\\_biol/nvlnau/Ekon/2009\\_6/articles/O.V.\\_Rodionov.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/Portal/chem_biol/nvlnau/Ekon/2009_6/articles/O.V._Rodionov.pdf)>.
16. Федоренко, А. Актуальні проблеми залучення інвестиційного капіталу в корпоративний сектор економіки [Текст] / А. Федоренко // Вісник ТНЕУ. – 2009. – № 1. – С. 20-30.

Лозовский А.Н., Дышкантюк Д.С.

Винницкий торгово-экономический институт

Киевского национального торгово-экономического университета

## МЕХАНИЗМ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЧАСТНЫХ И ПУБЛИЧНЫХ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ: ОТЛИЧИЯ И ПРОБЛЕМЫ

### Аннотация

Проведено сравнительный анализ содержания нормативно-правового регулирования деятельности частных и публичных акционерных обществ, установлены прогрессивные достижения и недостатки. Предоставлена оценка влияния действующего механизма функционирования акционерных обществ на развитие финансового рынка Украины. **Ключевые слова:** частные, публичные, акционерные общества, механизм, функционирование, законодательство, финансовый рынок.

Lozovsky A.N., Dushkantuk D.S.

Vinnitsa Trade and Economic Institute

Kyiv National Trade and Economic University

## MECHANISM OF FUNCTIONING OF PRIVATE AND PUBLIC JOINT-STOCK SOCIETIES: DIFFERENCES AND PROBLEMS

### Summary

The comparative analysis of the content of standard and legal regulation of activity of private and public joint-stock companies, progressive achievements and shortcomings are established. The assessment of influence of the operating mechanism of functioning of joint-stock companies on development of the financial market of Ukraine is provided.

**Keywords:** privat, public, joint-stock companies, mechanism, functioning, legislation, financial market.

УДК 65.011.3(045)

## ОСНОВНИ МЕТОДИ ОЦІНКИ РІВНЯ РИЗИКІВ У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Лозовський О.М., Шевчук О.О.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

У статті описано вплив ризиків у процесі управління підприємством. Проаналізовано основні методи оцінювання ризиків. Запропоновано комбіноване оцінювання ризикового середовища функціонування підприємств статистичними та експертними методами.

**Ключові слова:** ризик, оцінка ризику, рівень ризику, кількісні методи оцінки ризику, якісні методи оцінки ризику.

**Постановка проблеми.** Вітчизняні підприємства змушені здійснювати діяльність, пов'язану з подоланням мінливості та невизначеності. Це пояснюється неоднозначністю тенденцій економічного розвитку, нестабільністю механізму ринкового регулювання тощо. Відсутність повної інформації, існування суперечливих тенденцій, елементи випадковості та інші риси господарювання обумовлюють неможливість прогнозування процесу управління, оскільки велика частина управлінських рішень на підприємстві приймається в умовах невизначеності і ризику.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** За останній період поступово збільшується кількість наукових досліджень і публікацій як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та практиків з ризик-менеджменту, таких як Т. Андерсен, Т. Бедфорд, Д. Галай, Е. Гріффін, Х. Грюнінг, А. Дамодаран, А. Заман, Дж. Кальман, І. М. Посохов, О. А. Коновалова, Н. Г. Мехеда, Р. Х. Краль, В. Г. Кабанов, О. І. Марченко, О. А. Зоріна, К. І. Тарасова, Р. О. Піскунов та ін.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Невід'ємною складовою процесу

оцінки будь-якої діяльності та перспектив розвитку є оцінювання ризиків. Питання оцінки та прогнозування ризикового середовища діяльності досі є актуальним, а тому вимагає постійних досліджень.

**Метою статті** є дослідження наукових розробок щодо проблеми впливу ризику та найбільш поширених методів оцінки ризиків при здійсненні господарської діяльності підприємства.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Розробка ефективної системи управління на основі механізму оцінки ризиків для сучасних підприємств стає вельми актуальним завданням розвитку теорії управління ризиками. Особливо це важливо для ведення бізнесу в умовах соціально-економічної і політичної нестабільності середовища функціонування таких об'єктів.

Грамотна оцінка ризиків дозволяє керівникам організації якісно і кількісно виміряти ступінь відхилення результатів, а також виявити фактори ризику по кожному з напрямків діяльності та їх комплексу.

Тому, механізм оцінки ризиків – це складова механізму управління як інтегральна, динамічно